

Andres Tvauri

EESTI HILISRAUAAJA SAVINÕUD
(11. SAJANDIST 13. SAJANDI
KESKPAIGANI)

Tartu – Tallinn 2005

SISUKORD

EESSÕNA	7
1. SISSEJUHATUS	9
1.1. Teema ja küsimuseasetus	9
1.2. Uurimuse ülesehitus	10
1.3. Varasem uurimistöö	11
1.3.1. Arheoloogilise keraamika uurimisloost	11
1.3.2. Eesti metalliaja ja keskaja keraamika uurimislugu	13
1.4. Teooria ja metodoloogia	19
1.4.1. Keraamika arheoloogilise allikmaterjalina	19
1.4.2. Tüpoloogiast	20
1.4.3. Eesti hilisrauaaja keraamika uurimise eripära	23
1.4.4. Uurimuse allikmaterjal	24
1.4.5. Terminoloogia	26
1.4.6. Illustratsioonid	28
2. EESTI HILISRAUAAJA KERAAMIKA	31
2.1. Potikedral vormitud nõud	31
2.1.1. Loode-Vene päritolu kedrakeraamika	31
2.1.1.1. Potikedral valmistatud savinõude levik Läänemere ümbrusesse	31
2.1.1.2. Potikedral valmistatud savinõude levik Loode-Venesse	32
2.1.1.3. Loode-Vene 10.–13. sajandi keraamika uurimise tulemustest	34
2.1.1.4. Eestist saadud loodevenepärase lihtkedrakeraamika rühmad	35
2.1.2. Lääne-Eesti kedrakeraamika rühm	53
2.1.3. Harvaesinevad kedrakeraamika erimid	60
2.1.4. Kedrakeraamilised kausid	61
2.1.5. Põhjamärgid	62
2.1.6. Kedrakeraamilistesse pottidesse puuritud augud	65
2.2. Käsitsikeraamilised nõud	66
2.2.1. Kedrakeraamika mõju käsitsikeraamikale	66

2.2.2. Nõuvormid	67
2.2.2.1. Potid	68
2.2.2.2. Kausid	81
2.2.3. Kiilapinnalised nõud	85
2.2.4. Dekoor	87
2.2.4.1. Mõikad	88
2.2.4.2. Joonornament	89
2.2.4.3. Lainejoon	90
2.2.4.4. Põimuva lainejoone muster	90
2.2.4.5. Siksakmuster	92
2.2.4.6. Võreornament	93
2.2.4.7. Nöör- või käevõruvajutus	107
2.2.4.8. Harvaesinevad kaunistusvõtted või ornamendimotiivid	109
3. PIIRKONDLIKUD ERINEVUSED	113
4. KES JA KUS VALMISTAS SAVINÕUSID?	119
KOKKUVÕTE	125
KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS	129
LÜHENDID · ABBREVIATIONS	139
LATEST IRON AGE POTTERY IN ESTONIA (FROM THE 11TH CENTURY TO THE MIDDLE OF THE 13TH CENTURY)	141